

Dariusz P. Kała

Wybrane zagadnienia związane z wyrokiem sądu polubownego

1. Wyrok sądu państwowego i środki odwoławcze

Nie budzi wątpliwości w piśmiennictwie, że wyrok sądu państwowego w odpowiedzi na skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego jest wyrokiem konstytutywnym¹ i ma charakter kasatoryjny². Sąd państwo-

¹ Por. S. Dałka, *Sądownictwo polubowne w PRL*, Warszawa 1987 s. 151; R. Morek, *Mediacja i arbitraż (art. 183[1]-183[15], 1154 -1217 KPC)*, Warszawa 2006, s. 253, 271; Ł. Błaszcak, M. Ludwik, *Sądownictwo polubowne (arbitraż)*, Warszawa 2007, s. 290; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd arbitrażowy*, Warszawa 2008, s. 405; A. Zieliński, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2008, s. 1688; T. Zbiegień, *Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego*, [w:] *Międzynarodowy i krajowy arbitraż handlowy u progu XXI w. Księga pamiątkowa dedykowana doktorowi habilitowanemu Tadeuszowi Szurskiemu*, red. P. Nowaczyk, S. Pieckowski, J. Poczobut, A. Szumański, A. Tynel, Warszawa 2008, s. 313; M. Prusak, *Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego*, *Przegląd Prawa Egzekucyjnego* 2009, nr 1-3, s. 116; D.P. Kała, *Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego (cz. II)*, *Radca Prawny* 2010, nr 3, s. 65; M. Łaszczuk, J. Szpara, *Postępowanie postarbitrażowe*, [w:] *System prawa handlowego*, red. S. Włodyka, t. VIII, *Arbitraż handlowy*, red. A. Szumański, Warszawa 2010, s. 638.

² Por. S. Dałka, *Sądownictwo...*, s. 151; R. Morek, *Mediacja...*, s. 271; Ł. Błaszcak, M. Ludwik, *Sądownictwo...*, s. 290; A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1688; T. Zbiegień, *Skarga...*, s. 313; M. Prusak, *Skarga...*, s. 116; D.P. Kała, *Skarga...*, s. 65; M. Łaszczuk, J. Szpara (*Postępowanie...*, s. 640) nie uznają kasatoryjnego charakteru takiego wyroku. Uznają, że o charakterze kasatoryjnym można mówić dopiero w przypadku wyroku sądu II instancji lub Sądu Najwyższego.

wy uchyla orzeczenie arbitrażowe w całości lub części lub oddala skargę³. W przypadku odrzucenia skargi sąd państwowy ogranicza się jedynie do zbadania warunków formalnych skargi i nie dokonuje nawet formalnej kontroli wyroku sądu polubownego⁴.

Od orzeczenia sądu państwowego w sprawie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego przysługują stronom środki odwoławcze na zasadach ogólnych. Od wyroku sądu I instancji uwzględniającego lub oddalającego skargę przysługuje stronom apelacja. Natomiast na postanowienie odrzucające skargę strony mogą wnosić zażalenie. Od prawomocnego orzeczenia sądu II instancji przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego⁵.

Zgodnie z art. 1210 k.p.c. sąd państwowy na posiedzeniu niejawnym może wstrzymać wykonanie wyroku sądu polubownego. Wniesienie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego nie powoduje *per se* wstrzymania jego wykonania⁶. O wstrzymaniu wykonania wyroku decyduje sąd z urzędu lub na wniosek każdej ze stron⁷. Wstrzymanie wykonania wyroku po-

³ Por. A. Monkiewicz, *Problematyka skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego*, Radca Prawny 2001, nr 6, s. 63; R. Morek, *Mediacja...*, s. 271; Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo...*, s. 290; A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1688; zob. orzeczenie SN z dnia 13 grudnia 1967 r., I CR 445/67 (OSNCP 1968, nr 8-9, poz. 149); M. Łaszczuk, J. Szpara, *Postępowanie...*, s. 637.

⁴ Por. Ł. Błaszczak, *Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego*, Prawo Spółek 2005, nr 2, s. 33; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 405.

⁵ Por. S. Dalka, *Sądownictwo...*, s. 151; A. Monkiewicz, *Problematyka...*, s. 63; R. Morek, *Mediacja...*, s. 271; Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo...*, s. 290; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 405; T. Zbiegień, *Skarga...*, s. 312; A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1688; M. Łaszczuk, J. Szpara, *Postępowanie...*, s. 638.

⁶ Por. R. Morek, *Mediacja...*, s. 275; M. Uliasz, *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz do art. 506-1217*, Warszawa 2007, s. 784; Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo...*, s. 288; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 408; A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1691; T. Zbiegień, *Skarga...*, s. 312; M. Prusak, *Skarga...*, s. 114; M. Łaszczuk, J. Szpara, *Postępowanie...*, s. 632.

⁷ Por. M. Uliasz, *Kodeks...*, s. 785; Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo...*, s. 288; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 408; T. Zbiegień, *Skarga...*, s. 312. R. Morek (*Mediacja...*, s. 275) twierdzi, iż: „Sformułowanie omawianego przepisu sugeruje, że sąd może wstrzymać wykonanie wyroku sądu polubownego nie tylko na wniosek, lecz również z urzędu. Wiele przemawia jednak za tym, by uznać, że jest to dopuszczalne tylko na wniosek strony, tak jak na gruncie podobnej konstrukcji art. 396.”; A. Zieliński, (w: *Kodeks...*, s. 1691), uważa, że wstrzymanie wykonania wyroku może nastąpić

zostawione jest uznaniu sądu⁸. Postanowienie wraz z uzasadnieniem sąd doręcza stronom z urzędu⁹. Na postanowienie sądu wstrzymujące wykonanie wyroku lub odmawiające wstrzymania jego wykonania przysługuje zażalenie. Sąd może jednak uzależnić wstrzymanie od złożenia zabezpieczenia. Rodzaj zabezpieczenia określa sąd, mając na uwadze charakter sporu i okoliczności sprawy. Skarżący może zostać zobowiązany do złożenia sumy pieniężnej¹⁰. Wniosek o wstrzymanie wykonania wyroku arbitrażowego może być złożony w skardze lub odrębnie, aż do czasu prawomocnego zakończenia postępowania wynikłego ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego¹¹. Wniosek taki nie może wyprzedzać skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego¹², bowiem instytucja wstrzymania została przewidziana w ramach postępowania ze skargi¹³. Wniosek składa się w sądzie państwowym właściwym dla skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego i powinien on spełniać wymogi pisma procesowego (art. 126 k.p.c.)¹⁴. Pomimo że wstrzymanie wykonania wyroku polubownego pozostawione jest uznaniu sądu, to powinien on wydać postanowienie wstrzymujące wykonanie, gdyby strona miała ponieść niepowetowaną szkodę na skutek wykonania wyroku¹⁵. Sąd państwowy może

wyłącznie na wniosek strony pozwanej; M. Prusak (*Skarga...*, s. 114), uważa, że wstrzymanie może nastąpić na wniosek strony pozwanej lub z urzędu.

⁸ Por. Ł. Błaszczak, *Skarga...*, s. 32; R. Morek, *Mediacja...*, s. 275; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 408; A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1691.

⁹ Por. A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1691.

¹⁰ Por. Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo...*, s. 288; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 408; M. Prusak, *Skarga...*, s. 114.

¹¹ Por. R. Morek, *Mediacja...*, s. 275; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 408; A. Zieliński, w: *Kodeks...*, s. 1691.

¹² Por. R. Morek, *Mediacja...*, s. 275; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 408; W. Głódowski, *Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego jako pismo procesowe*, ADR. Arbitraż i Mediacja 2008, nr 4, s. 60; M. Łaszczuk, J. Szpara, *Postępowanie...*, s. 632; A. Zieliński (*Kodeks...*, s. 1691) uważa, że wniosek o wstrzymanie wyroku sądu polubownego może zostać złożony także przed wniesieniem skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego.

¹³ Por. R. Morek, *Mediacja...*, s. 275.

¹⁴ Por. A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1691.

¹⁵ Por. Ł. Błaszczak, M. Ludwik, *Sądownictwo...*, s. 288; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 408; A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1691.

wstrzymać wykonanie wyroku polubownego, wobec którego dokonano już stwierdzenia wykonalności (art. 1212 k.p.c.)¹⁶.

2. Postępowanie remisyjne

Artykułem 1209 k.p.c. wprowadzono istotną nowelizację w porównaniu z poprzednimi przepisami arbitrażowymi, która odpowiada¹⁷ instytucji zawartej w art. 34 ust. 4 ustawy modelowej UNCITRAL. Instytucja postępowania remisyjnego¹⁸ określana jest też postępowaniem naprawczym¹⁹ oraz autoremedyturą²⁰. Na mocy art. 1209 § 1 k.p.c. sąd, do którego wniesiono skargę o uchylenie wyroku sądu polubownego, wyposażony został w uznaniowe²¹ prawo zawieszenia postępowania ze skargi na czas określony. Z prawa tego sąd może skorzystać wyłącznie, jeżeli strona²² złoży wniosek o zawieszenie postępowania. Sąd nie jest uprawniony do zawieszenia postępowania z urzędu. Celem zawieszenia postępowania jest umożliwienie sądowi polubownemu ponownego podjęcia postępowania²³, aby usunął podstawy do uchylenia wyroku sądu

¹⁶ Por. Ł. Błaszczyk, M. Ludwik, *Sądownictwo...*, s. 288; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 408; M. Prusak, *Skarga...*, s. 114-115. M. Łaszczyk, J. Szpara (*Postępowanie...*, s. 633) uznają, że można także wstrzymać wykonanie wyroków, które nie zostały uznane w Polsce ani nie stwierdzono ich wykonalności. Uznają także, że można wstrzymać wykonanie wyroków podlegających, jak i niepodlegających egzekucji, s. 632.

¹⁷ Por. T. Ereciński, K. Weitz (*Sąd...*, s. 409), oceniają, że polska regulacja w sposób niedoskonały realizuje ideę zawartą w prawie modelowym.

¹⁸ Pojęcie używane przez A. Zieleny (*Postępowanie rektyfikacyjne i remisyjne dotyczące wyroku sądu polubownego*, Przegląd Sądowy 2007, nr 3, s. 25-55); T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 409; T. Zbiegień, *Skarga...*, s. 311.

¹⁹ Por. M. Uliasz, *Kodeks...*, s. 783; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 409; M. Prusak, *Skarga...*, s. 115.

²⁰ Por. K. Piasecki, [w:] K. Piasecki, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. III, Warszawa 2007, s. 327.

²¹ Nawet zgodny wniosek stron o zawieszenie postępowania nie ma mocy zobligować sądu państwowego do zawieszenia postępowania, por. A. Zieleny, *Postępowanie...*, s. 49.

²² Wystarczy, że wniosek zostanie złożony przez jedną ze stron. Sprzeciw drugiej strony nie ma znaczenia dla dopuszczalności złożenia wniosku.

²³ Postępowanie remisyjne jest nowym postępowaniem przed sądem polubownym, por. A. Zieleny, *Postępowanie...*, s. 49; M. Uliasz, *Kodeks...*, s. 784; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 409.

polubownego. Według uzasadnienia Komisji Kodyfikacyjnej, która postu-
lowała nowe rozwiązanie, powinno ono usprawnić postępowanie²⁴.
Postępowanie remisyjne stanowi najdalej idący wyjątek od zasady *functus*
officio, zgodnie z którą postępowanie arbitrażowe kończy się wraz z wy-
daniem wyroku. Mandat arbitrów odżywa i są oni zdolni do ponownego
działania²⁵.

W świetle art. 1209 k.p.c. w związku z art. 1199 k.p.c., arbitrzy nie
mają obowiązku podejmowania działań naprawczych i nie mogą ponieść
z tytułu odmowy działania żadnych negatywnych konsekwencji²⁶. Wobec
tego warunkiem uwzględnienia wniosku o zawieszenie jest powzięcie
przez sąd państwowy informacji, czy istnieje możliwość ukonstytuowa-
nia się sądu polubownego w składzie, który wydał zaskarżany wyrok
arbitrażowy i czy arbitrzy są gotowi do ponownego zajęcia się tą samą
sprawą²⁷. Jeżeli strony ustaliły wieloinstancyjność postępowania przed
sądem polubownym, to działania naprawcze mogą podjąć wyłącznie
arbitrzy tworzący ostatnią instancję postępowania polubownego, gdyż

²⁴ M. Uliasz (*Kodeks...*, s. 783), uważa, że to rozwiązanie może rodzić wiele pro-
blemów. A. Zieliński (w: *Kodeks...*, s. 1690) uważa, że doprowadzenie do usprawnienia
jest wątpliwe ze względu na redakcję art. 1209 k.p.c. A. Zielony (*Postępowanie...*, s. 48)
uważa, że: „Zastrzeżenia budzić może użyta terminologia i stylizacja przepisów, która już
na pierwszy rzut oka powoduje trudności interpretacyjne. Z tych względów wydaje się, że
dla właściwego oddania sensu i charakteru wspomnianej instytucji niezbędne jest odwołanie
się do wykładni celowościowej i systemowej, a nie poprzestanie na literalnym brzmieniu
przepisów”.

²⁵ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 48; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*,
s. 409; M. Łaszczyk, J. Szpara, *Postępowanie...*, s. 634, uwaga do przypisu nr 5.

²⁶ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 48. Za błędny uznać należy pogląd, że od-
mowa podjęcia postępowania na nowo przez sąd polubowny znajduje umocowanie w nie-
zależności sądownictwa polubownego od sądownictwa państwowego, zob. A. Zieliński,
[w:] *Kodeks...*, s. 1690. Sąd polubowny nie jest całkowicie niezależny od sądownictwa
państwowego, gdyż pozostaje pod jego nadzorem, pomimo dużego zakresu autonomii.
Przejawem takiego nadzoru jest m.in. możliwość wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu
polubownego do sądu państwowego. Wydaje się jednak, że podjęcie działań naprawczych
przez arbitrów leży w interesie ich samych, jeżeli zależy im na budowaniu pozytywnego
wizerunku sądownictwa polubownego wolnego od nadmiernej ingerencji sądownictwa pań-
stwowego; M. Łaszczyk, J. Szpara (*Postępowanie...*, s. 634) uznają, że obowiązki
arbitrów rozciągają się na ponowne rozpoznanie sprawy.

²⁷ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 49.

skarga przysługuje zgodnie z art. 1205 § 2 k.p.c. od ostatecznego wyroku sądu polubownego²⁸.

Sformułowanie art. 1209 § 1 k.p.c. tylko pośrednio wskazuje przesłanki, na podstawie których sąd państwowy powinien zdecydować o zawieszeniu postępowania ze skargi. Artykuł ten mówi o umożliwieniu sądowi polubownemu ponownego podjęcia postępowania w celu usunięcia podstaw do uchylenia wyroku sądu polubownego. A więc jeśli celem postępowania remisyjnego jest usunięcie podstaw uchylenia wyroku arbitrażowego, to sąd państwowy powinien przede wszystkim stwierdzić, że podstawy takie zachodzą, a następnie uznać, że usunięcie ich jest możliwe przez arbitrów²⁹. Przekazanie sprawy sądowi polubownemu nie będzie możliwe, jeżeli sąd państwowy stwierdzi, że nie było zapisu na sąd polubowny, zapis jest nieważny, bezskuteczny albo utracił moc według prawa dla niego właściwego bądź brak było zdadności arbitrażowej³⁰. Przy czym przepisy nie przyznają priorytetu remisji przed uchyleniem wyroku. Nawet jeśli sąd państwowy stwierdzi istnienie podstaw uchylenia wyroku polubownego oraz możliwość ich usunięcia przez sąd polubowny, to i tak może uchylić wyrok sądu polubownego i nie korzystać z postępowania remisyjnego³¹. Za uchyleniem wyroku polubownego, a nie remisją, może w takim przypadku przemawiać uznanie, że skomplikowany spór powinien być rozpoznany przez bardziej doświadczonych arbitrów bądź takich, którzy będą działali szybciej i skuteczniej³².

W podjętym postępowaniu sąd polubowny wykonuje czynności wskazane przez sąd (art. 1209 § 2 zd. 1 k.p.c.)³³. Sąd państwowy wydaje postanowienie o zawieszeniu postępowania i w nim określa czynności,

²⁸ Por. A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1690.

²⁹ Por. R. Morek, *Mediacja...*, s. 274; A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 49-50; A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1690; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 409; M. Łaszczyk, J. Szpara, *Postępowanie...*, s. 636.

³⁰ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 50; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 409.

³¹ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 50.

³² Por. tamże, s. 50-51.

³³ A. Zieliński (w: *Kodeks...*, s. 1690) uważa, że wskazanie przez sąd państwowy, jakie czynności ma wykonać sąd polubowny, pozostaje w sprzeczności z ideą sądownictwa polubownego, które w opinii autora charakteryzuje się całkowitą niezależnością od sądownictwa państwowego. Podobnie M. Prusak, *Skarga...*, s. 116. Z takim poglądem nie

jakich powinien dokonać sąd polubowny³⁴. Postanowienie takie jest zaskarżalne (art. 394 § 1 pkt 6 k.p.c.)³⁵. W doktrynie nie ma zgody, jak należy rozumieć sformułowanie „wykonuje czynności wskazane przez sąd”. Czynności wskazane przez sąd państwowy nie powinny dotyczyć merytorycznej korekty wyroku. Chodzi tu o jedynie o czynności o charakterze technicznym, takie jak „uzupełnienie” wyroku przez określenie daty i miejsca jego wydania (art. 1197 § 3 k.p.c.)³⁶. Według drugiego poglądu termin „wskazane czynności” należy rozumieć w ten sposób, że sąd państwowy ma jedynie oznaczyć wady wyroku stanowiące podstawę do uchylenia orzeczenia arbitrów. Nie może natomiast wskazywać sposobu usunięcia błędów. Przy czym wskazań tych nie można odczytywać w świetle art. 386 § 3 k.p.c. Określając zakres działań naprawczych dla arbitrów, sąd państwowy nie wykroczyć poza podstawy powołane przez strony w skardze. Nie dotyczy to podstaw branych przez sąd państwowy z urzędu³⁷. Według trzeciego poglądu sformułowanie o wskazanych czynnościach „nie ogranicza sądu polubownego przy ponownym rozpoznawaniu sprawy i możliwe jest podjęcie wszelkich innych czynności, które jego zdaniem pozwolą wyeliminować przyczyny skargi o uchylenie. Celem tego przepisu jest bowiem doprowadzenie do wydania prawidłowego wyroku sądu polubownego”³⁸. Ze względu na autonomiczny charakter sądownictwa polubownego względem sądownictwa państwowego stanowisko trzecie należy uznać za najwłaściwsze.

można się zgodzić. Sąd polubowny nie jest całkowicie niezależny od sądownictwa państwowego, gdyż pozostaje pod jego nadzorem pomimo dużego zakresu autonomii. Przejawem takiego nadzoru jest m.in. możliwość wniesienia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego do sądu państwowego. Zdaniem autora zawieszenie postępowania i udzielenie wskazówek co do czynności, jakie ma wykonywać sąd polubowny, rażąco narusza przepis art. 316 § 1 w zw. z art. 1207 § 2 k.p.c. Pogląd ten jest odosobniony w doktrynie. Inni autorzy nie dostrzegają takiej sprzeczności.

³⁴ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 52; A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1690; T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 409.

³⁵ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 52.

³⁶ Por. R. Morek, *Mediacja...*, s. 274.

³⁷ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 51-52; M. Łaszczuk, J. Szpara, *Postępowanie...*, s. 635.

³⁸ Por. T. Ereciński, K. Weitz, *Sąd...*, s. 410; M. Łaszczuk, J. Szpara, *Postępowanie...*, s. 635.

Działania naprawcze arbitrów powinny odbywać się według tych samych reguł, według których wydano zaskarżany wyrok. Arbitrzy bazują na materiale zgromadzonym w trakcie pierwotnego i remisyjnego postępowania³⁹.

Usunięcie podstaw uchylecia wyroku sądu polubownego powinno być dokonane w czasie zawieszenia postępowania. Jest to termin określany przez sąd państwowy, więc należy go uznać za termin sądowy. Zgodnie z art. 166 k.p.c. przewodniczący może z ważnej przyczyny przedłużyć⁴⁰ lub skrócić termin sądowy na wniosek zgłoszony przed upływem terminu. Do terminu wyznaczonego przez sąd państwowy mają zastosowanie przepisy o uchybieniu i przywracaniu terminu (art. 167 i nast. k.p.c.). Sąd państwowy, określając termin, powinien wziąć pod uwagę, czy wyrok arbitrażowy został wydany w arbitrażu powołanym *ad hoc*, czy przez stały sąd polubowny. Termin ten powinien być odpowiednio proporcjonalny do czasu trwania postępowania, w którym został wydany wyrok arbitrażowy oraz możliwie najkrótszy, a zarazem gwarantujący poprawność czynności naprawczych arbitrów.

W doktrynie nie ma zgody co do tego, jaki charakter ma wyrok wydany przez arbitrów w wyniku ich działań naprawczych. Wynika to z lakoniczności art. 1209 § 2 zd. 2 k.p.c., który wskazuje jedynie na odpowiednie stosowanie art. 1202 k.p.c. dopuszczającego możliwość wydania wyroku uzupełniającego. Według pierwszego stanowiska działania naprawcze arbitrów prowadzą do wydania nowego wyroku dotyczącego tej samej sprawy, w efekcie czego w jednej sprawie funkcjonują dwa konkurencyjne wyroki zawierające odmienne rozstrzygnięcia⁴¹. Wyrok bowiem istnieje i obowiązuje, dopóki nie zostanie prawomocnie uchylony⁴². Według drugiego stanowiska, z którym należy się zgodzić, działania naprawcze arbitrów prowadzą, owszem, do wydania nowego wyroku, który jednak zastępuje poprzednie orzeczenie (zaskarżane skargą) w tej części, która jest

³⁹ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 52.

⁴⁰ Por. A. Zielony (*Postępowanie...*, s. 52) zastanawia się czy termin ten można przedłużyć.

⁴¹ Por. M. Uliasz, *Kodeks...*, s. 784; A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1690.

⁴² Por. M. Uliasz, *Kodeks...*, s. 784.

„naprawiana” przez arbitrów⁴³. Natomiast odpowiednie stosowanie art. 1202 k.p.c. ma miejsce w dwóch przypadkach, gdy sąd państwowy: 1) dostrzeże w zaskarżanym wyroku oprócz podstaw do uchylenia wyroku także braki w postaci nieorzeczenia o wszystkich roszczeniach, 2) nie dostrzeże podstaw do uchylenia wyroku, ale dostrzeże braki w postaci nieorzeczenia o wszystkich roszczeniach. Wówczas działania naprawcze sądu polubownego będą obejmować w pierwszym przypadku zarówno usunięcie podstaw do uchylenia wyroku, jak i uzupełnienie o rozstrzygnięcie, co do których sąd polubowny wcześniej nie orzekł, a drugim przypadku jedynie uzupełnienie o rozstrzygnięcie, co do których sąd polubowny wcześniej nie orzekł.

Od wyroku wydanego w postępowaniu remisyjnym stronom nie przysługuje odrębna skarga o jego uchylenie. Zarzuty co do czynności sądu polubownego oraz przeciwko wydanemu wyrokowi rozpoznaje sąd państwowy po podjęciu postępowania⁴⁴. Zarzuty co do czynności sądu polubownego dotyczą zakresu działania arbitrów w postępowaniu remisyjnym⁴⁵. Zarzuty co do wyroku muszą się mieścić w ramach podstaw uchylenia wyroku arbitrażowego wyliczonych w art. 1206 k.p.c.⁴⁶

Ustawodawca nie reguluje, komu należy przesłać wyrok wydany w wyniku działań naprawczych arbitrów oraz w jakiej formie i w jakim terminie należy przesłać ewentualne zarzuty stronom do tego wyroku. Wyrok taki należy przesłać jednocześnie do sądu państwowego, który zawiesił postępowanie ze skargi, oraz doręczyć stronom. Sąd państwowy wyznacza termin do wniesienia zarzutów, przy czym zasadne jest, aby termin ten nie był dłuższy niż termin trzymiesięczny wyznaczony w art. 1208 k.p.c. Jeżeli strony nie wniosły zarzutów, sąd państwowy rozstrzyga o pierwotnie wniesionej skardze. Jeżeli arbitrzy właściwie „naprawili” wyrok i nie ma podstaw do jego uchylenia, wnoszący skargę powinni ją cofnąć. W przypadku jej niecofnięcia, sąd państwowy ją oddala⁴⁷.

⁴³ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 52; M. Łaszczyk, J. Szpara, *Postępowanie...*, s. 636.

⁴⁴ Rozwiązanie to spotkało się z krytyką doktryny, zob. A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1690.

⁴⁵ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 54.

⁴⁶ Por. tamże, s. 53-54; A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1690.

⁴⁷ Por. A. Zielony, *Postępowanie...*, s. 55.

3. Skutki uchylecia wyroku sądu polubownego

Uchylenie wyroku sądu polubownego nie powoduje wygaśnięcia zapisu na sąd polubowny, chyba że strony postanowiły inaczej (art. 1211 k.p.c.). Artykuł ten *expressis verbis* stanowi zasadę, że zapis na sąd polubowny nie wygasa pomimo uchylecia wyroku sądu polubownego. Wyjątek stanowi sytuacja, kiedy strony postanowią w zapisie na sąd polubowny, że po uchyleciu wyroku sądu polubownego zapis wygaśnie. Wprowadzenie artykułu 1211 k.p.c. stanowiło jeden z istotnych elementów nowelizacji przepisów arbitrażowych z roku 2005. Spowodowało to rozstrzygnięcie i wygaszenie sporu w doktrynie i judykaturze dotyczącego zachowania mocy zapisu na sąd polubowny w kontekście uchylecia wyroku sądu polubownego.

Pomimo braku normy zawartej w aktualnym art. 1211 k.p.c. w dawnym stanie prawnym część autorów wypowiadała pogląd, że zapis na sąd polubowny nie wygasa pomimo uchylecia wyroku sądu polubownego i sąd polubowny jest dalej właściwy do rozpoznania sporu⁴⁸.

Należy także zwrócić uwagę, że art. 1211 k.p.c. nie utrzymuje w mocy zapisu na sąd polubowny, jeżeli wyrok sądu polubownego został uchylony z tego powodu, że zapis na sąd polubowny był nieważny, bezskuteczny, utracił moc lub w ogóle nie było zapisu na sąd polubowny⁴⁹ lub gdy

⁴⁸ Por. Z. Fenichel, *Moc zapisu na sąd polubowny po uchyleciu jego wyroku*, Polski Proces Cywilny 1938, nr 16-17, s. 18; J. Śledziński, *O skutkach prawnych uchylecia przez sąd państwowy wyroku sądu polubownego*, Paestra 1969, nr 5, s. 47-55; S. Dalka, *Sądownictwo...*, s. 152; T. Ereciński, *Arbitraż a sądownictwo państwowe*, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 1994, nr 2, s. 8; A. Monkiewicz, *Problematyka...*, s. 63-64; Ł. Błaszcza, *Skarga...*, s. 34. Takie stanowisko zajął także SN w orzeczeniu z dnia 5 listopada 1970 r., III CZP 63/70 (OSNC 1971, nr 5, poz. 78). Przeciwnie stanowisko reprezentowali R. Danielec, *Skutki uchylecia przez sąd państwowy wyroku sądu polubownego*, Paestra 1969, nr 5, s. 45-47; K. Potrzebowski, W. Żywicki, *Sądownictwo polubowne. Komentarz praktyczny*, Warszawa 1961, s. 102 oraz SN w wyroku z dnia 13 grudnia 1967 r., I CR 445/67 (OSNCP 1968, nr 8-9, poz. 149).

⁴⁹ Por. S. Dalka, *Sądownictwo...*, s. 152; A. Monkiewicz, *Problematyka...*, s. 64; R. Morek, *Mediacja...*, s. 276; M. Uliasz, *Kodeks...*, s. 785; Ł. Błaszcza, M. Ludwik, *Sądownictwo...*, s. 290; A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1692; T. Zbiegień, *Skarga...*, s. 312; M. Prusak, *Skarga...*, s. 117.

podstawą uchylenia wyroku były przesłanki z art. 1206 § 1 pkt 3 i 6 oraz § 2 pkt 1 k.p.c.⁵⁰

Ustawodawca nie uregulował kwestii, czy po uchyleniu wyroku sądu polubownego, po wpłynięciu sprawy do tego samego sądu polubownego, właściwy do rozpoznania jest ten sam skład orzekający, który wydał uchylony wyrok⁵¹. Wydaje się, że decydujące znaczenie ma tutaj treść zapisu na sąd polubowny. W przypadku stałego sądu polubownego decydujące znaczenie ma regulamin tego sądu⁵². Ponowne rozpoznanie sprawy należy uznać za nowe postępowanie. W związku z tym skład orzekający (niezależnie nowy czy ten sam) nie jest związany ustaleniami z poprzedniego postępowania i nie musi opierać na zebranych poprzednio materiale dowodowym⁵³.

W doktrynie uznaje się, że wyrok sądu uchylający wyrok sądu polubownego wywołuje skutki *ex tunc*⁵⁴.

Dariusz P. Kała, doktorant w Katedrze Podstaw Prawa Cywilnego i Prawa Prywatnego Międzynarodowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

⁵⁰ Por. A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1692.

⁵¹ Por. R. Morek, *Mediacja...*, s. 276-277.

⁵² Por. A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, s. 1691; M. Łaszczuk, J. Szpara (*Postępowanie...*, s. 64) uznają, że dopuszczalny jest ten sam skład sądu.

⁵³ Por. T. Zbiegień, *Skarga...*, s. 312-313; M. Łaszczuk, J. Szpara (*Postępowanie...*, s. 641) uznają, że strony mogą zadecydować, czy i w jakim zakresie przeprowadzone dowody mogą zostać wykorzystane w nowym postępowaniu.

⁵⁴ M. Łaszczuk, J. Szpara, *Postępowanie...*, s. 639.